

Handboek Veranderen

Meditatie augustus 2023

Ds. Sara Dondorp

Er verandert veel in de wereld om ons heen. Automatisering krijgt steeds meer invloed op de manier waarop we in de samenleving communiceren, vooral met officiële instanties. De gevolgen van klimaatverandering worden steeds meer merkbaar en de maatregelen die genomen zouden moeten worden om de verschillende klimaatcrises het hoofd te bieden, zijn ingrijpend voor het dagelijkse leven van gewone mensen. Ook in de kerk zijn verandert er veel. Kerk en geloof zijn niet vanzelfsprekend meer en hoe het verder moet met een kleine, vergrijzende gemeenschap is een ingewikkelde kwestie waar verschillende meningen over bestaan. Kortom: er is heel veel reden om moedeloos te worden. Het zijn allemaal zaken waar ik me persoonlijk regelmatig zorgen over maak. En toch...

In de Bijbel komen veel verhalen voor over moedeloos makende situaties of doodlopende wegen. En telkens is er weer een uitweg! Het zijn verhalen die mensen keer op keer hebben doorverteld, misschien wel vooral op die momenten dat ze het niet meer zagen zitten. Bemoedigende verhalen die goddelijk geïnspireerd zijn en bedoeld om mensen tot geestelijke steun te zijn. Het begint al meteen in Genesis 1 met een aarde die woest en leeg is. Maar dan waait Gods Geest over de wateren en klinkt Gods stem met het Scheppende Woord. Er komt orde in de chaos. Vervolgens lezen we over een ander scheppingsverhaal. Een paradijs waar alles goed is. Zo zou het moeten zijn op aarde. Ik stel me voor dat mensen elkaar dit soort verhalen hebben verteld om elkaar moed in te spreken: zo heeft God het bedoeld, dit is waar we naar verlangen, zo zouden we met elkaar samen willen leven... Tegelijkertijd zagen de mensen dat de werkelijkheid anders was. Het paradijs bleek in de praktijk onbereikbaar, maar God blijft mensen nabij!

De Bijbelse verhalen komen pas goed op gang bij Abraham. Samen met zijn vader, zijn vrouw en zijn neef verlaat hij zijn vertrouwde omgeving. (Genesis 11:27-32) We weten weinig over zijn situatie, behalve dat zijn jongste broer gestorven is en dat zijn vrouw Sara onvruchtbaar is. Het is een gezin zonder toekomst. En toch begint de geschiedenis van het volk Israël bij dit gezin. Vanaf Genesis 12 volgen vele verhalen en avonturen, de ene nog spannender dan de andere. En telkens lijkt het mis te gaan. Het gaat over gewone mensen, met menselijke gebreken. Maar de belofte blijft overeind. God belooft Abraham dat hij de aartsvader van een groot volk zal worden. Uiteindelijk krijgt Abraham een zoon. Eerst Ismaël bij Sara's slavin Hagar. De manier waarop zij wordt weggestuurd zouden we tegenwoordig mensenrechtenschending noemen! Maar de rechten van de mens bestonden nog niet. Zelfs de tien geboden waren er op dat moment nog niet. Later wordt Izaäk geboren. Met hem gaat de geschiedenis verder.

Elke generatie krijgt zijn eigen portie aan moeilijkheden. Mijn Hebreeuwse juf riep tijdens de les eens uit: "Een disfunctionele familie die er een zootje van maakt. Ze doen niet onder voor een moderne soapserie!" Izaäk heeft twee zonen die totaal verschillend zijn. De jongste zoon spant samen met zijn vrouw Rebecca om hem het eerstgeboorterecht te ontfutselen. Hij moet vluchten, komt bij een familielid terecht, wordt verliefd op de jongste dochter en blijkt bij zijn huwelijk de oudste te hebben getrouwd. Die oudste heeft in de traditie de naam lelijk te zijn, maar in de Bijbel staat alleen dat ze fletse ogen heeft. Voor haar moet de situatie bijzonder pijnlijk zijn geweest! In zijn ballingsoord bouwt Jacob een gezin op met twee vrouwen en twee bijvrouwen. Hij krijgt 12 zonen en ook dochters, waarvan we er slechts eentje bij name kennen.

De volgende generatie krijgt het echt voor de kiezen. De broers zijn jaloers op hun jongere zoon Jozef, die zijn vaders lievelingetje is. Uit nijd gooien ze hem in een waterput. Jozef zit letterlijk in de put. Uiteindelijk verkopen ze hem aan Egyptische handelaren. Eenmaal in Egypte beleeft Jozef een aantal spannende avonturen, totdat hij in de gunst van de Farao komt en onderkoning wordt. Als er later hongersnood uitbreekt, komen zijn broers bij hem vragen om voedsel, en komt het tot een verzoening. Zo komt de nazaten van Abraham in Egypte terecht.



Jan Luyken (1649-1712) Jozef in de put.

Als het gaat om het overwinnen van moedeloosheid en het hervinden van toekomstperspectieven, kan je het boek Exodus als standaardwerk beschouwen. De nakomelingen van Jozef zijn in Egypte in slavernij geraakt. Het eerste deel gaat over bevrijding uit slavernij. Dat wordt nog altijd met Pesach gevierd. In de christelijke traditie speelt dat bevrijdingsfeest op de achtergrond mee als we Jezus' opstanding vieren: zijn bevrijding uit banden van de dood.

Na de bevrijding beginnen de moeilijkheden pas goed. Het volk Israël zwerft veertig jaren door de woestijn. Een hele generatie. Tijdens die zwerftocht leren ze met elkaar samen leven en leven met God. Al die tijd gaat God mee, als bevrijder en als leermeester. In de woestijn krijgt het volk de Tien Geboden, die wij nog altijd kennen en die hun invloed hebben gehad op de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Het schijnt dat het boek Exodus ook wel wordt gebruikt als leidraad bij veranderingsprocessen in het bedrijfsleven. Een oeroud 'handboek transitie' dat nog altijd actueel is. Wat er uit naar voren komt is een combinatie van vertrouwen hebben in de goede uitkomst én gezamenlijk werken aan de weg vooruit.

Hoe de toekomst van de Ledevaertkerk ook uit zal pakken, met de Bijbelse verhalen en de inspiratie van hogherhand zullen zich vast wel nieuwe mogelijkheden aandienen.